

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานอันสำคัญของชนบทร่วมประเพณีวัฒนธรรมไทย ที่คนไทยยึดถือปฏิบัติ ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยอาศัยพระสงฆ์ในการให้คำแนะนำสั่งสอนโดยนำเอาคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นการขัดเกลาจิตใจให้มีความสงบ และเป็นคนดี เพื่อค้นพบความจริงอันเป็นสัจธรรมในชีวิตของตนเอง และยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น

สถาบันหลักที่สำคัญของสังคมไทย ประกอบด้วยสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทย โดยเฉพาะสถาบันพระพุทธศาสนานั้น เป็นสถาบันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม การศึกษา ดังนั้นพระสงฆ์ซึ่งเป็นบรรพชิตในพระพุทธศาสนา มีหน้าที่ศึกษา ปฏิบัติธรรม เผยแพร่คำสอน สืบต่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรมและหลักความประพฤติที่ดีงามจึงเป็นที่เคารพนับถือบูชา เป็นผู้นำทางจิตใจของชาวบ้านในสังคม “เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์เดือดร้อนไม่สบายใจ ก็จะมาขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ เมื่อมีกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น ขุดบ่อน้ำ สร้างโรงเรียน ทำถนน สร้างสะพานพระสงฆ์ก็จะมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุกครั้ง”^๑

ดังนั้นบทบาทของพระสงฆ์จึงมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นต่อชุมชน และสังคมทั้งนั้น พระสงฆ์ยังเป็นผู้ให้คำสั่งสอน อบรมประชาชนโดยใช้หลักพุทธธรรม เพราะเป็นพื้นฐานของคนไทยส่วนมากที่เกิดมามีความนับถือเพื่อไปสู่การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เกิดมามีความนับถือพระพุทธศาสนาโดยกำเนิด ให้ทาน แบ่งปัน รู้จัก พระสงฆ์ในฐานะเป็นบุคคลที่ต้องเคารพเชื่อฟังในชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ และสติปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชน^๒

^๑ พินิจ ลาภานานนท์, บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๙), หน้า ๗๒ – ๗๓.

^๒ ดูรายละเอียดใน พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔ – ๑๗.

โดยภาพรวมแล้วพระสงฆ์ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีประโยชน์ต่อสังคมไทยอย่างเอนกอนันต์ ทั้งเป็นผู้ให้ความรู้โดยตรงเผยแผ่อบรมศีลธรรม จริยธรรม การจัดการศึกษา และการสงเคราะห์ ส่งเสริมประชาชนในการใช้หลักพุทธธรรม และแนวทางปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนา คุณภาพชีวิต แก่ ประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นพร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาตนเอง และผู้อื่นในสังคม เพื่อให้เป็นคนมีคุณแก่ส่วนรวม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมผู้ช่วยสร้างสรรค์สังคม มีธรรมหลักความ ประพฤติ มีพรหมวิหารสี่^๓ เมตตา กรุณา มุชิตา อุเบกขา มีความเป็น สีสัมปทา ความถึงพร้อมแห่ง ศีล^๔ มีความสมชีวิตา^๕ มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูล สามัคคี ร่วมแรง ร่วมใจกันในสังคมได้อย่างสงบสุข พร้อมทั้งทางกาย และจิตใจ ดังบาลีที่ว่า “ สมคฺคา สขีลา โหถ จง สามัคคีมน้ำใจต่อกัน”^๖

ความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาสังคมในปัจจุบันมีการขยายตัวมากขึ้น บทบาท พระสงฆ์จึงได้เปลี่ยนไปเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน มีการนำเอาหลักพระพุทธศาสนาใช้ในการ พัฒนาวัด ให้กลายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชน โดยมีการประสานงาน วัด บ้าน โรงเรียน และ องค์กรต่างๆจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเพื่อการพัฒนาสุขภาพทางกาย ทางจิตใจ ทาง สังคม ทางจิตวิญญาณ โดยมีการจัดกิจกรรมในหลายๆด้าน อาทิกิจกรรมทั้ง ๗ ด้าน คือ ด้านส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมประเพณี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาอาชีวะ ด้านสันติสุข ด้านสา ธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ด้านสามัคคีธรรม ให้สามารถแก้ปัญหาในชุมชนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ พร้อมทั้งคุณลักษณะของพระสงฆ์ไทยมีพื้นเพเป็นคนชนบทอยู่แล้วย่อมสำนึกที่ปลูกให้ เข้าถึงความทุกข์ของชาวบ้านได้อย่างไม่ยาก ดังนั้นในหลายชุมชนในชนบทวัดจึงยังเป็นศูนย์กลางของ ชุมชนอยู่ พระสงฆ์หลายรูปได้พยายามรื้อฟื้นและแสวงหาบทบาทในการเป็นผู้นำชาวบ้าน พยายาม ค้นหาก้นของพุทธธรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับกาลสมัยแล้วนำมาเป็นหลักในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนให้ดีขึ้น ดังเช่น บทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระ ธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารก่อนที่พระธรรมมังคลาจารย์ จะมาดำรงตำแหน่งเป็นเจ้า อาวาส ได้มีสิ่งก่อสร้างภายในวัดเพียงไม่กี่หลัง เท่านั้นซึ่งเป็นศาสนสถานโบราณที่ทรุดโทรมเป็นอย่างมาก การทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาไม่ค่อยดีเท่าที่ควร จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนวัดพระธาตุ

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมบุญชีวิต**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกะรัต, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

^๔ ที.ปา. (ไทย) ๑๑ /๓๐๔ /๑๒.

^๕ อัง.อุฎฺธก. (ไทย) ๒๓ /๕๔ /๓๔๒.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), **อมฤตพจนนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เพชรกะรัต, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๑.

ศรีจอมทองวรวิหารได้มีสภาพร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ไม่ค่อยดี มีสภาพชีวิตที่ตกต่ำ หลงใหลในอบายมุข ไม่ค่อยมีการใส่ใจในเรื่องการทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่องสุขภาวะ ทั้งของตนเองและบุตรหลาน เด็กๆ ขาดการดูแลเอาใจใส่ พระธรรมมิ่งคลาจารย์เมื่อเห็นชาวบ้านตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น ท่านก็ได้ตั้งปณิธานไว้ว่า จะแก้ปัญหา พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ได้

พระธรรมมิ่งคลาจารย์ (พระอาจารย์ทอง สิริมังคโล) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ท่านเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระของภาคเหนือที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อชุมชนและประเทศชาติ ท่านมีประวัติและผลงานดีเด่นอย่างเห็นได้ชัด อาทิ ได้รับยกย่องให้ได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโปธาราม เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมวลมนุษยชนโดยเน้นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในแนวสติปัฏฐาน ๔ อันเป็นเส้นทางอันเอกและเส้นทางเดียวที่จะปราบกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้ จนมีผู้เลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างมากจนสามารถขยายสำนักสาขาไปในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยมีสาขาในประเทศมากกว่า ๕๐ สาขาในหลายจังหวัด เช่น ลำพูน ลำปาง นครนายก นครปฐม ปราจีนบุรี เป็นต้น พร้อมทั้งท่านยังได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมวิปัสนาที่ พระธรรมมิ่งคลาจารย์ ทั้งนี้ท่านได้เป็นที่เคารพนับถือในหมู่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ท่านเป็นพระอีกรูปหนึ่งที่ทำงานด้านพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นตัวแทนของสถาบันพระพุทธศาสนา มีการนำแนวคิดหลักธรรมไปใช้ในกระบวนการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปฏิบัติงานเอื้อเพื่อชุมชน โดยผ่านบทบาทการทำกิจกรรมของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติหรือพระวินัยในส่วนของการปฏิบัติธรรมเผยแผ่ธรรมเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้พ้นทุกข์ตามความเหมาะสมและความสามารถในการปฏิบัติที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลต่อกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน ที่พระธรรมมิ่งคลาจารย์ มีหน้าที่ทำต่อชุมชนโดยให้การศึกษาสงเคราะห์ การสอน อบรม ชี้นำให้พ้นจากความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดีช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความหวังดี ให้ได้รับรู้สิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยรู้ อธิบายชี้แจงเรื่องที่เคยฟังเคยเรียนมาแล้วให้เข้าใจชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งยังพร่ำสอนชาวบ้านให้มีหลักธรรมประจำตัวอยู่ตลอดเวลา

พระธรรมมิ่งคลาจารย์ท่านสามารถพัฒนาทำให้วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหารพัฒนาขึ้นเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เป็นวัดตัวอย่างที่ได้รับรางวัลมากมาย อาทิ ได้รับ รางวัลพัฒนาศักยภาพวัดพัฒนาดีเด่น พร้อมด้วยใบประกาศเกียรติคุณ และรางวัลจำนวน ๑ แสนบาท จากสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ณ พุทธมณฑล จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๓๘ เป็นวัดที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาวินายกัตถ์ โดยมีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น โครงการสงเคราะห์เด็กเยาวชนที่พักอาศัยอยู่ในวัด โครงการพระพุทธศาสนาวินายกัตถ์ โครงการอบรมปฏิบัติธรรมให้แก่ประชาชน พร้อมทั้งท่านยังเป็นพระนักเทศน์ เทศนาอบรม สั่งสอนงานบุญพิธีต่างๆทั้งงานมงคล และอวมงคล ได้รับนิมนต์เป็นวิทยากร ให้แก่สถาบันการศึกษา และ

องค์กรต่างๆเป็นประจำ อาทิ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนศรีจอมทอง โรงเรียนจอมทองวิทยาคม วิทยาลัยการอาชีพจอมทอง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตล้านนา ธนาคารออมสิน บริษัทนิมชีเส็ง สาขาจอมทอง เป็นต้น

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้กับกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน วัด บ้าน โรงเรียน ประชาชนและองค์กรต่างๆ ของพระธรรมมังคลาจารย์ ทำให้ตระหนักเห็นคุณค่าความสำคัญ ให้คนหันมาสนใจในการนำแนวคิดหลักธรรมไปปรับใช้กับหลักการพัฒนากิจกรรมชุมชนให้กลมกลืนกันระหว่าง มนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมกับการทำงานในทุกวิถีทางทั้ง รายบุคคล ครอบครัว กลุ่ม การบริหาร และนโยบายได้ พระธรรมมังคลาจารย์ เป็นพระนักพัฒนารูปหนึ่งในเมืองไทย สภาพชุมชนของท่านเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาโดยการนำหลักธรรมเข้ามาใช้ได้อย่างกลมกลืน จนเป็นนิสัยที่จะต้องทำทุกคน ชาวชุมชนก็ยินดีที่จะรับการปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาตนเองและ ชุมชนอย่างทันสมัยและเกื้อกูลให้กำลังใจกันในหมู่ผู้ทำงานเพื่อชุมชน

พระธรรมมังคลาจารย์กับชาวบ้านบ้านลุ่มใต้ หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทองที่มีประชากร ทั้งหมด ๖๗๕ คน ๓๗๘ หลังคาเรือนกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น เป็นคณะศรัทธาที่มีความใกล้ชิดกับท่านเป็นอย่างมาก ได้มีการทำกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาทิ การเข้าวัดฟังธรรม การอบรมธรรมะ การปฏิบัติธรรมในวันพระวันศีล เป็นต้นซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นสามารถส่งผลประโยชน์พัฒนาทำให้คุณภาพชีวิตทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณของชาวบ้านในชุมชนดีมากยิ่งขึ้นไป ทำให้ชุมชนแข็งแรงมีภูมิคุ้มกันต่ออบายมุขสามารถใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

จากความสำคัญดังกล่าวมาในข้างต้นผู้ศึกษาวิจัยจึงอยากสนใจที่จะศึกษาบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนเพื่อทราบแนวการพัฒนาของท่านและเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านลุ่มใต้

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านลุ่มใต้

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์ การประสานงาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านลุ่มใต้

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบว่าบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการทำให้วัดเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ต้องการทราบว่าบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนว่าเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ต้องการศึกษารูปแบบบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการบริหารจัดการ การศึกษา สงเคราะห์ การประสานงาน ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนว่าเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้กำหนดขอบเขตวิจัยไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในภาคสนามที่มุ่งศึกษารูปแบบบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๓ ด้าน คือ

๑) ด้านการทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน พัฒนาสภาพแวดล้อมให้สะอาดเรียบร้อย การพัฒนาถาวรวัตถุภายในบริเวณวัด การดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่นการสร้างและ บูรณซ่อมแซม ถาวรวัตถุภายในบริเวณวัด อาทิ มหาศาลาหทัยเรศวร ศาลาการเปรียญ มณฑปพระธาตุ ภูมิปฏิบัติธรรม ศาลาสอบอารมณ์ เป็นต้น

๒) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีใน การนำเอาหลักพุทธธรรม มาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ร่างกาย จิตใจ สังคม วิญญาณ การดำเนินกิจการต่างๆ ของวัดและชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมด้าน การอบรมศีล สมาธิ ปัญญา การอบรมส่งเสริมการเรียนรู้ การอบรมส่งเสริมสุขภาพ การอบรมส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น เป็นต้น

๓) ด้านการบริหารจัดการ การให้การศึกษาสงเคราะห์ สนับสนุนส่งเสริมประสานงาน วัด บ้าน โรงเรียน และองค์กรต่างๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนและภิกษุ สามเณรในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ร่างกาย จิตใจ สังคม วิญญาณ เช่น การส่งเสริมให้ได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแบ่งหน้าที่ภายในวัดให้รับผิดชอบ การประสานงานขอสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วิทยาการ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาโดยแบ่งประชากรออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้คือ

๑) ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ที่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีประชากรทั้งหมดจำนวน ๖๗๕ คน ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ หากกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๕๑ คน โดยมีการเลือกบุคคลในการตอบแบบสอบถามความเห็นดังนี้ ๑) ผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน ๒) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน ๓) กรรมการหมู่บ้าน ๕ คน ๔) กรรมการวัด ๕ คน ๕) มัคทายก ๑ คน ๖) กลุ่มครูโรงเรียน ๕ คน ๗) กลุ่มห้างร้าน ๕ คน ๘) กลุ่มหนุ่มสาว ๑๐ คน ๙) กลุ่มสตรีแม่บ้าน ๑๐ คน ๑๐) กลุ่มอาวุโสชุมชน ๑๐ คน ๑๑) ชาวบ้านในหมู่บ้าน ๑๔๘ คน

๒) ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ทั้งบรรพชิต และฆราวาส ที่มีจำนวนทั้งหมด ๓๒๐ รูป/คน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์มากที่สุด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีการเลือกบุคคลสำคัญของชุมชน เน้นหัวหน้ากลุ่ม ผู้มีความรู้ในชุมชน และผู้ที่ใกล้ชิดกับพระธรรมมังคลาจารย์ รวมทั้ง ๑๐ รูป/คน ซึ่งได้แก่ ๑) เจ้าคณะตำบลบ้านหลวง ๑ รูป ๒) เจ้าคณะตำบลดอยแก้ว ๑ รูป ๓) เลขานุการเจ้าอาวาส ๑ รูป ๔) ครูใหญ่สำนักศาสนศึกษา ๑ รูป ๕) มัคทายก ๑ คน ๖) กรรมการวัด ๑ คน ๗) ผู้ใหญ่บ้าน ๑ คน ๘) กรรมการหมู่บ้าน ๒ คน ๙) ปราญช์ชาวบ้าน ๑ คน เกี่ยวกับบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

กำหนดพื้นที่ในการศึกษาไว้เฉพาะเขตชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ บทบาทพระสงฆ์ หมายถึง การปฏิบัติศาสนกิจของพระธรรมมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนโดยการจัดกิจกรรมทั้ง ๗ ด้าน คือด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมประเพณี ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาอาชีพ ด้านสันติสุข ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม ด้านสามัคคีธรรม พร้อมทั้งการสร้าง บารมี ช่อมแซม ถาวรวัตถุ การปรับปรุงทัศน การดูแลวัดให้สะอาดดีพร้อมแก่การใช้งานอยู่เสมอ การเทศนา การให้ความรู้แก่ประชาชน การให้การศึกษาสงเคราะห์ แนะนำ สั่งสอนให้เกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติตนในทางที่ดีงามตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ หมายถึง พระธรรมมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร และคณะสงฆ์ หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕.๓ ชุมชน หมายถึง ชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทอง กลุ่มการศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ กลุ่มเยาวชน กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มออกกำลังกาย และประชาชนในชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีประชากรทั้งหมดรวม ๖๗๕ คน

๑.๕.๔ การส่งเสริม การสนับสนุน หมายถึง การที่พระสงฆ์ส่งเสริมสนับสนุนโดยมีการจัดกิจกรรมทั้ง ๗ ด้านให้ประชาชนได้ทำกิจกรรม รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๑.๕.๕ คุณภาพชีวิต ร่างกาย จิตใจ สังคม จิตวิญญาณ หมายถึง การที่ประชาชนชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่มีสภาพแวดล้อมบ้านเรือนที่สะอาด มีสุขอนามัยที่ดี การมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีเงินออมเพื่อบริโภค การปลอดอบายมุขในชุมชน การมีชุมชนที่สงบสุข เอื้ออาทร ไม่มีการทะเลาะวิวาทบาดหมางกันภายในชุมชน

๑.๕.๖ การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การพัฒนาทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

๑.๕.๗ ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕.๗ พระธรรมมังคลาจารย์ หมายถึง พระธรรมมังคลาจารย์ (พระอาจารย์ทอง สิริมังคโล) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ลำดับขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้ คือ

๑.๖.๑ ศึกษาเอกสารได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน แนวคิดเรื่องบทบาท แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

๑.๖.๒ ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงโดยพระสงฆ์ ซึ่งได้แก่พระธรรมมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร

หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

๑.๖.๓ แบบสอบถามข้อมูลของประชาชนต่อบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

๑.๖.๔ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติทางสังคมศาสตร์

๑.๖.๕ วิเคราะห์ผลการวิจัยแล้วเรียบเรียงสรุป และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการทำให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในชุมชน

๑.๗.๒ ได้ทราบถึงบทบาทของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในเขตชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๓ ได้ทราบการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์ การประสานงาน ของพระธรรมมังคลาจารย์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๗.๔ ได้ทราบข้อเสนอแนะ และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับนำมาปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยพระธรรมมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร หมู่ ๒ บ้านลุ่มใต้ ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่